

De uitgiften met de beeltenis van Franz-Joseph I van Oostenrijk (-Hongarije)

Rudy De Vos

1. Inleiding

Wat gaat er door je gedachten als je nota neemt van de titel? De voorlaatste keizer van Oostenrijk (-Hongarije): weer één van die ontelbare verhalen waarvan de tekst reeds voorgekauwd is? Natuurlijk wordt daar, gezien dit een publicatie in postzegelmidden is, hier en daar een zegelbeeldje aan toegevoegd. Vandaag is het veel gemakkelijker dan vroeger om dergelijke “niet-filatelistische bladvulling” te produceren. Jarenlang studiewerk is onnodig, bibliotheekbezoek is overbodig, aankoop van enige documentatie en literatuur is te vermijden want ... en ... er is het internet. Een tekstje schrijven of beter gezegd, een beetje in het rond kopiëren en het geheel opsmukken met enkele postzegels en andere internet documentatie en klaar is kees. Het hangt ervan af hoe je het bekijkt; persoonlijk vind ik er weinig postzegelhobby of filateliewerk in terug.

Draai het eens om: een werkje ontsproten uit meer en jarenlang postzegelveldwerk, opgesmukt met begeleidende korte tekstjes, relevante fotootjes en kaarten.

De informatie verwerkt in dit artikel werd enkele jaren geleden samengebracht. Pas zeer recent kreeg ik de uitgave 1976 “Österreich 1850-1918, Spezialkatalog und Handbuch” van dr. Ulrich Ferchenbauer ter inzage. Extra info hieruit is niet opgenomen, doch relevante zaken die een meerwaarde kunnen betekenen, zullen eventueel later onderwerp zijn van een aanvulling.

Er wordt hier niet beweerd dat wat volgt hoogstaande filatelie is, neen, sommigen zullen het zelfs te technisch vinden, doch omgaan met postzegels staat m.i. op die manier wel op een meer vooruit geschoven plaats.

Het begon jaren geleden met een groot opgezet plan waarin postzegels van alle Europese landen met de beeltenis van koningen, met wapenschilden en met klederdrachten in een geheel zouden worden ondergebracht. Een onoverzichtelijk project dat gaandeweg met het verzamelen van meer en meer materiaal gesplitst diende te worden. Een gedeelte van het materiaal werd a.h.w. afgestoten, deelverzamelingen werden één per één gecreëerd. Mede daardoor werd niet steeds aan het overblijvend geheel verder gewerkt.

Centraal in de verschillende deelverzamelingen staat een koning(in) met zeer lange regeerperiode en vele uitgiften (bvb. Victoria van Groot-Brittannië) of een koning(in) waarvan filatelistische items in vele landen / gebieden werden gebruikt (bvb. Victor-Emmanuel III van Italië, Franz-Joseph I en Karl I van Oostenrijk, Peter II van Joegoslavië), uiteraard steeds waarop de beeltenis een belangrijke plaats inneemt.

Aangezien bezetten, annexeren en besturen van een gebied ook de controle van het postaal verkeer inhoudt, werd door de bezetter, zeker in het begin, gekozen voor bestaande zegels met opdruk. Sinds het invoeren van de postzegel, gebeurde dit in Europa op grote schaal rond en tijdens de twee wereldoorlogen. Mede daarom stoppen deze deelverzamelingen na WO I of WO II.

Het was niet de bedoeling om steeds het verhaal van elke machthebber te brengen, daarom ook zijn de verzamelingen niet als thematisch te klasseren. Er is

aandacht voor postaal verkeer en voor zegeltechnische zaken, doch ze behoren niet tot de disciplines postgeschiedenis en traditionele filatelie. In dit stadium zijn dit onderwerpverzamelingen.

In de verzameling van Franz-Joseph I van Oostenrijk(-Hongarije) werd gepoogd om zoveel mogelijk informatie te brengen over zegels met de beeltenis van deze keizer, al dan niet voorzien van een opdruk.

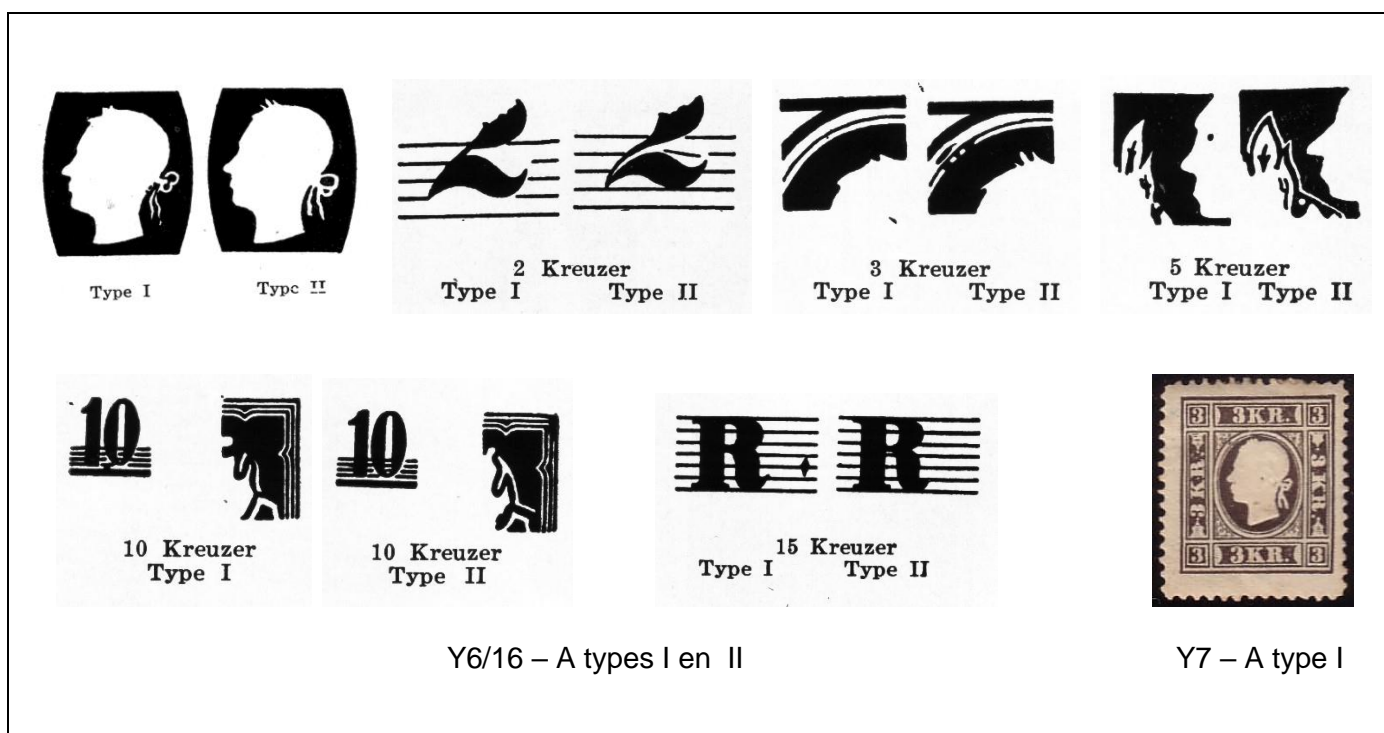
Op het ogenblik dat de 1ste postzegel in vele Europese landen verscheen, 1849 / 1850, was Oostenrijk een belangrijke staat, centraal gelegen in Europa. Na het Compromis van 1867 kreeg Hongarije, dat in 1848 werd geannexeerd, een gelijkwaardig statuut als Oostenrijk, vandaar dat Oostenrijk-Hongarije vanaf dan werd bestempeld als een dubbelmonarchie.

De info over de zegels met de beeltenis van de keizer, uitgegeven in de verschillende gebieden, komt voornamelijk uit de catalogi Yvert & Tellier (**Y**) en Michel (**M**), soms aangevuld met Billig (**Bi**) informatie (*ref. 1*). In wat volgt, worden slechts de zegels met de beeltenis van de keizer besproken.

Franz-Joseph Karel is de zoon van Sophie van Beieren en Frans Karel van Oostenrijk, geboren te Wenen op 18-08-1830 en er overleden op 21 november 1916. Werd keizer van Oostenrijk in 1848 en koning van Hongarije in 1867. Huwde in 1854 met zijn nicht Elisabeth van Beieren (1837-1898).

2. Oostenrijk

De postzegels van het Oostenrijkse Imperium werden gebruikt in de kroonlanden, inclusief Hongarije. Tussen begin november 1858 en mei 1959 werden 11 postzegels uitgegeven in vellen van 10x10 met waarden in kreuzer. De zegels, getand 14½ met verschillende kaders tonen 2 types en werden uit omloop genomen op 31-05-1864 (**M**)

Uitgiftedatum	Waarde	Kleur	Type	(Y)	(M)	(Bi)	Opmerkingen
01-11-1858 (M) (Bi)	2 kreuzer	Donkergeel	A – type I	6	10 I	6a	Verschillende kaders
	3 kreuzer	Zwart		7	11 I	7a	
	5 kreuzer	Rood		8	13 I	9a	
	10 kreuzer	Lilabruin		9	14 I	10a	
	15 kreuzer	Blauw		10	15 I	11a	
12-1858/ 05-1859 (M)	2 kreuzer	Geel	A – type II	11	10 II	6	Kleurnuances
12-1858/ 05-1859 (M)	3 kreuzer	Zwart		12	11 II	7	Verschillende kaders
16-03-1859 (M)	3 kreuzer	Groen		13	12 II	8	
12-1858/ 05-1859 (M)	5 kreuzer	Rood		14	13 II	9	2 Kaderverschillen
12-1858/ 05-1859 (M)	10 kreuzer	Lilabruin		15	14 II	10	Verschillende kaders
12-1858/ 05-1859 (M)	15 kreuzer	Blauw		16	15 II	11	

Er bestaan herdrukken van de zegels type II, doch met tanding 9 – 13 (Y) en andere maten (Bi).

Y20 – type B

Y38 – type C

Y39 – type D

Omstreeks de jaarwisseling 1860/1861 werd een 5-delige reeks in vellen van 10x10 en getand 14 uitgegeven, die tot eind mei 1864 kon worden gebruikt.

Uitgiftedatum	Waarde	Kleur	Type	(Y)	(M)	(Bi)	Opmerkingen
12-1860 / 1861 (M)	2 kreuzer	Geel	B	17	18	12	41.290.000 ex
	3 kreuzer	Groen		18	19	13	76.800.000 ex
	5 kreuzer	Rood		19	20	14	174.760.000 ex
	10 kreuzer	Bruin		20	21	15	153.960.000 ex
	15 kreuzer	Blauw		21	22	16	135.760.000 ex

De zegels van de uitgiften van 1867 (types C en D met Yvert nummers 32/39 en 32A/38A) werden eind oktober 1884 in Oostenrijk buiten gebruik gesteld. In Hongarije konden de zegels slechts tot eind 1871 worden gebruikt.

Y54 – type E

Y57 – type F

Y62 – type G

Vanaf 1890 tot 1906 werden tal van zegels uitgegeven waarbij opvalt dat het vak met het waardecijfer voor opeenvolgende kleine series verschillend is. Deze

zegels hebben de nummers (Y) 46-100 waarbij nummeringen met achtervoegsel a (bvb. nummer 65a) zich richten tot de af- of aanwezigheid van lakstrepen. De Michel nummering loopt meestal gewoon door zodat we hier uitkomen bij nummer 100. Deze zegels bestaan met meerdere tandingmaten. De Michel catalogus vermeld voor het gros van deze zegels drukaantallen en drukfouten.

Y71 – type H

Y76 – type I

Y82 – type J

Y87 – type K

Bij het begin van het jaar 1908 werd een nieuw type zegels uitgegeven op glanzend en gewoon papier en dit met verschillende beelden van de keizer (ref. 2). De groene zegel, Yvertnummer 104 voor glanzend en 104a voor gewoon papier is waarschijnlijk het meest bekend. Het zegelbeeld werd eveneens gebruikt voor de aanmaak van postwaardestukken: (pag. 5)

Bekende variëteiten op deze zegels zijn:

- nr. 106 (10 heller) 1903 i.pl.v. 1908
- nrs. 109 (25 heller) en 111 (35 heller) PRANCISCUS of ERANCISCUS i.pl.v. FRANCISCUS

Op 18-08-1910 werden deze zegeltypes opnieuw uitgegeven met jaartallen 1830 en 1910. Na de uitgifte op 4 oktober 1914 van 2 toeslagzegels met jaartal 1914 onderaan het zegelbeeld volgde in het najaar van 1916 nog reeks met 4 zegels met de beeltenis van Franz-Joseph I, die geldig bleven tot 28-02-1918.

Y149 – type U

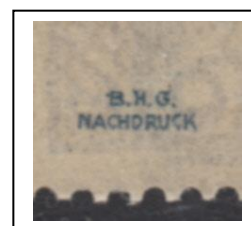

Y151 – type V

Nadruk van Y135 en Y117

Alle zegels, uitgegeven vanaf het jaar 1908 hebben tanding 12½. Volgens Michel is de zegel met nummer 135 van 10 kronen met tanding 12 een private nadruk. We vonden dat dit ook geldt voor zegel met nummer 117. In de linker benedenhoek achteraan staat een stempeltje dat dit bevestigt.

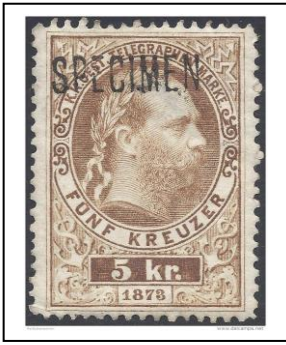

BRIEFKAART VAN 5 HELLER BIJGEFRANKEERD MET EEN ZEGEL VAN 5 HELLER EN MET VERTREKSTEMPEL BODENBACH 19 V 14. VERSTUURD NAAR FONTAINE – L'ÈVEQUE MET GEDEELTELIJKE AFSTEMPELING FONTAI..A 5 11 1914

BRIEFKAART VAN 10 HELLER EN VERTREKSTEMPEL WIEN 26 VI 09 NAAR GRONINGEN EN DAAR AFGESTEMPELD MET GRONINGEN 28.6.09 12 N *15*

regulier posttarief groene kleur voor binnenlandse (5 h) en rode kleur voor buitenlandse dienst (10 h)

De geraadpleegde catalogi tonen de uitgifte van twee gelijke series van 8 telegraafzegels: de eerste uitgifte in 1873 typografisch, de tweede in 1874 gegraveerd. Er worden 11 verschillende tandingmaten vermeld. Van de typografische zegel van 5 kreuzer bestaan twee verschillende types. De gegraveerde serie bestaat eveneens met de opdruk SPECIMEN in het midden of bovenaan het zegelbeeld (Bi)(M).

In het voorjaar van 1917 werden 4 postzegels van Oostenrijk die in 1916 werden gedrukt van het type V en niet werden uitgegeven van een opdruk voorzien en als takszegel gebruikt (waarden 10, 15, 20 en 50 heller).

Kris 24/9 17

Abgabenummer: 3397	Raum für Stempelabdrücke 	Ausgefollt durch: 24. SEP. 1917 B. I. I.	Empfängers: rpflichte mich, d. d. dar- nnahmebeträge d. s. w. zu zahlen, beziehungsweise Nachzahlungen an solchen zu leisten.
Bemerkung. Die Sendung wird nur unter der Bedingung ausgefolgt, daß der Empfänger die Übernahme bestätigt und sich verpflichtet, die nachträglich festgestellten Porto-, Zoll- und sonstigen Gebühren, Nachnahmebeträge u. s. w. zu zahlen, beziehungsweise Nachzahlungen an solchen zu leisten.		Vorsiehend bezeichnete Sendung habe ich empfangen und die auf haftenden Porto-, Zoll- und sonstige Gebühren, Nachnahmebeträge u. s. w. zu zahlen, beziehungsweise Nachzahlungen an solchen zu leisten.	
Ort: <i>Brux</i> den <i>24</i>		Unterschrift: <i>[Signature]</i>	

TAKSONTVANGKAART: DEZE KAART BEGELEID DE ZENDING WAAROP DE ONTVANGER TAKS, TOL OF ANDERE VORDERINGEN DIENT TE VOLDOEN. GESTEMPELD BRUX 23 IX 17 20,

AFGELEVERD 24 SEP 1917 EN GEFRANKEERD MET 20 HELLERZEGEL EN AFGESTEMPELD
BRÜX 25 9. OOK 2 AFSTEMPELINGEN BRÜX 23 IX 17 20 OP INFOZIJDE VAN DE KAART.

Voor kranten werden zowel in 1858/1859 als in 1861 twee zegels zonder waardeaanduiding uitgegeven. Er bestaan kleurnuances en ze zijn zeer lichtgevoelig. Deze zegels werden eveneens in Lombardije en Venetië gebruikt.

3. Lombardije-Venetië

Dit koninkrijk werd als gevolg van het verdrag van Wenen in 1815 een personele unie met het keizerrijk Oostenrijk. Na de oorlog met Frankrijk en Sardinië verloor Oostenrijk in 1859 Lombardije. Als gevolg van het verdrag van Praag in 1866 kwam Venetië aan Italië toe.

Oostenrijk gaf tussen 1858 en 1862 postzegels uit die geldig waren zolang zij het gebied bestuurden. De info hierover is samengebracht in onderstaande tabel.

Uitgiftedatum	Waarde	Kleur	Tanding	Velindeling	Type	(Y)	(M)	(Bi)	Opmerkingen
01-11-1858 (M)	2 soldi	Geel	15 (Y) (Bi)	Vier panelen van 60 met 4 Andreas- kruisen	Type I	6	6I	6b	Verschillende kaders Alle herdrukken zijn van type II (Bi)
	3 soldi	Zwart				6A	7I	7f	
	5 soldi	Rood				7	9I	9a	
	10 soldi	Bruin				8	10I	10a	
	15 soldi	Blauw				9	11I	11a	
	2 soldi	Geel				14½ (14¾) (M)	Type II	10	
3 soldi	Zwart	11	7II	7					
** -01-1862 (M)	3 soldi	Groen	12	8II	8				
01-11-1858 (M)	5 soldi	Rood	13	9II	9				
	10 soldi	Bruin	14	10II	10				
	15 soldi	Blauw	15	11II	11				
** -06-1861 (M)	5 soldi	Rood	14	10 x 10	B – 19 (Oostenrijk)	16	12	14	
** -06-1862 (M)	10 soldi	Bruin			B – 20 (Oostenrijk)	17	13	15	

Yvertnummers 16/17: ook omgekeerde opdruk. **(M)**

4. Levant

Bericht uit het jaar 1901 – Oostenrijk-Hongarije bezit de volgende postburelen in het oosten: Andrinople, Beyrouth, Candie, Caifa, Cavalla, Chio, Dardanelles, Dedéagh, Durazzo, Gallipoli, Jaffa, Janina, Jérusalem, Inéboli, Kérassonde, Lagos, La Canée, Mételin, Prévesa, Rethymo, Rhodes, Salonique, Samsoun, Santi-Quaranti, Smyrne, Trébjzonde, Valona, Vathy, Constantinople (Galata-Péra-Stamboul).

Volgens een recent onderzoek heeft de Oostenrijks-Hongaarse Post het grootste zakencijfer omdat ze door de handelaars omwille van haar anciënniteit boven de andere postadministraties wordt verkozen. Sinds haar ontstaan in 1867 tot 1887 werden alle brieven in Europa via de route van Brindisi besteld. Dit was de vlugste weg en deze dienst werd georganiseerd per stoomboot door het Oostenrijkse Lloyd. De handelaars werden verplicht via tussenpersonen te werken, hetgeen een blijvend gegeven was. Zelfs heden wordt een deel van de brieven met bestemming Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië en Rusland door de Oostenrijks-Hongaarse Post in ongeveer de volgende verhouding behandeld: 25% van de Franse, 30% van de Duitse, 40% van de Britse en 60% van de Russische post. Bovendien bestelde deze postdienst de brieven die door Oostenrijk-Hongarije, Zwitserland, Italië, Bulgarije, Monténégro, Bosnië-Herzégovine, Roemenië, een gedeelte van de Servische post en Malta (enkelvoudige frankering) werden overgedragen. (ref 3)

Tot 31-08-1869 werden postzegels van Lombardië-Venetië gebruikt. De postzegels met Franse valuta voor de Oostenrijkse burelen in Kreta werden eveneens in Levant gebruikt. (1903-1914). Vanaf 1867 werden voor postaal gebruik in deze kantoren zegels uitgegeven. De kantoren werden gesloten op 30-09-1914.

Het is een hele klus om alle er gebruikte postzegels bijeen te krijgen, zelfs als ze allen zo overzichtelijk als mogelijk gedocumenteerd zijn. Na de fijne en grove druk van de in Oostenrijk uitgegeven zegels met waarde aanduiding in soldi worden we op 1 juni 1892 geconfronteerd de eerste zegel met muntwaarde para. We zijn inmiddels beland aan de 26ste zegel met de beeltenis van Franz-Joseph I en volgnummer 20 (**Y en M**) en 25 (**Bi**).

BRIEFKAART, OVERDRUKT MET DE TURKSE POSTWAARDE 20 PARA 20, VERSTUURD VAN SALONICHI (16 MAI 1905) NAAR ANTWERPEN EN ER AFGESTEMPELD MET EEN POSTBODESTEMPEL EN MET DE STEMPEL ANVERS 19 MAI 23-24 05 ARRIVEE

Wat volgt zijn de zegels van Oostenrijk, met en zonder lakstrepen, in kreuzer en gulden, alsook in heller en kronen die vanaf 1890 (!) tot 1914 een waardeopdruk in para en piaster kregen. We zijn intussen bij Yvert & Tellier op nummer 53 (met dubbele nummering door toevoeging van de letter a) aanbeland. Bij Michel (behalve een 36a voor een zegel in de kleur donkerrood i.pl.v. karmijnrood) komen we uit bij nummer 63 en via Billig bij nummer 58 (met a's en b's). Uiteraard waren er eveneens postkaarten in gebruik.

5. Hongarije

In 1867 werd Hongarije een gelijkwaardige partner van Oostenrijk binnen de dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije. Vanaf 1850 werden de zegels van Oostenrijk gebruikt. Tussen 1867 en 1871 waren in beide landen dezelfde, nieuwe serie zegels voorhanden (Yv. 32/39). Vanaf 1871 waren er in Hongarije eigen uitgiften beschikbaar: verschillende tandingen, kleuren en waarden hebben bij Yvert & Tellier, alsook bij Michel aanleiding gegeven tot het gebruik van a's, b's en zelfs een c in de nummering. Dit is een totaal van 27stuks met tanding $9\frac{1}{2}$ (Y) of $9\frac{1}{4} \times 9\frac{1}{2}$ (M) uitgegeven in de 19de eeuw.

Vanaf 1 januari 1900 tot 10 januari 1915 verschenen er 7 kleine reeksen van drie (eenmaal vier) zegels waarbij hetzelfde zegelbeeld werd gebruikt: al dan niet met zwarte waardecijfers, aanhangstrookje, watermerk, met opdruk.

Enige aanvullingen:

De uitgifte van 1867 die bij Oostenrijk is gecatalogeerd is eveneens de eerste uitgifte van Hongarije (te onderscheiden door duidelijk leesbare stempels). (M) Deze zegels worden in Yvert&Tellier aangeduid door nrs. 1B/1H. (Y)

Nr 1: enkele vellen van de afgekeurde 1ste uitgifte (dikke, volle voorhoofdslijn koning) werden door de post verkocht in 1873. Enkele gestempelde exemplaren gekend, aangeduid met nr. 1 (Y) en nr. I (M). (Y) (M)

Nr. 2: opgelet vals gestempelde briefstukken. (M)

Nr. 7/12: Deze zegels zijn herdrukt in helderder kleuren met watermerk I «kr in cirkel» en werden getand $11\frac{1}{2}$. (Y) (M)

Nrs. 69/71: ook met omgekeerd watermerk. (M)

Nr. 86: ook ongetand. (M)

Nr. 88: ook ongetand en met tanding $11\frac{1}{2} \times 15$. (M)

Nr. 103/104: met recht of liggend watermerk. (M)

Nr. 103/105: opgelet er bestaan vervalsingen. (M)

KWITANTIE TELEFOONREKENING MET POSTZEGEL VAN 2 KORONA
AFGESTEMPELD BEKESCSABA 9 13 NOV 21 – N1

6. Kreta – La Canea

Behoorde tot 1898 tot het Turkse Rijk. Vanaf 1898 werd het bestuurd door Frankrijk, Italië, Groot-Britannië en Oostenrijk. In 1913 werd het eiland met Griekenland verenigd.

La Canea (nu Khana) is een stad op Kreta. Oostenrijkse postzegels met Franse waardeopdruk werden gebruikt vanaf 1903. Het kantoor werd gesloten op 30-09-1914.

Tussen mei 1903 en juni 1906 werden 17 Oostenrijkse postzegels met opdruk uitgegeven. Zij werden op 01.01.1909 buiten gebruik gesteld. De zegels met Yvertnummers 6, 7 en 11 zijn zelden

gebruikt. De nummers 5, 8a en 9a hebben geen lakstrepen.

Y12– type J opdruk I		Y14 – type K opdruk II		Y4 – type I opdruk III		Y5 – type F opdruk IV	
Waarde	Kleur	Tanding	Opdruk	Oostenrijk type - nr	(Y)	(M)	Opmerkingen
5 centimes op 5 h	Groenblauw	13x12½	I	E –68	1	1	Zegels van Oostenrijk van 1899 met opdruk I, II, III of IV
10 centimes op 10 h	Rose	10½	II	H –70	2	2	
25 centimes op 25 h	Blauw	12½	II	H –72	3	3	
50 centimes op 50 h	Blauwgrijs	10½x12	III	I –75	4	4	
1 franc op 1 Kr	Rose	½	IV	F –77a	5	5a	
1 franc op 1 Kr	Karmijn	13x13½	IV	F –77	5a	5b	
2 franc op 2 Kr	Violetgrijs	niet alle waarden	IV	F –78	6	6	
4 franc op 4 Kr	Lichtgroen		IV	F –79	7	7	
5 centimes op 5 h	Groenblauw	13x12½	I	J – 84	8	8	Zegels van Oostenrijk van 1904 met opdruk I, II of III
5 centimes op 5 h	Groenblauw	13x13½	I	J – 84a	8a		
10 centimes op 10 h	Rood + zwart	9¼	II	K – 86	9	9	
10 centimes op 10 h	Rood + zwart	12½x9¼	II	K – 86a	9a		
25 centimes op 25 h	Blauw + zwart	12½	II	K – 88	10	10	
50 centimes op 50 h	Blauwgrijs		II	L – 92	11	11	
5 centimes op 5 h	Groen	13x12½	I	J – 95	12	14	Zegels van Oostenrijk van 1906
10 centimes op 10 h	Karmijnrood	9¼ 10½	II	K – 96	13	15	
15 centimes	Violet	9½x12½	II	K	14	16	

In 1908 en 1914 werden nog zegels van Oostenrijk van 1908 uitgegeven met waarden in centimes en franc.

7. Bosnië-Herzegovenië

Dit Turks gebied werd vanaf 1878 door Oostenrijk-Hongarije bestuurd. De legerpostdienst bezorgde vanaf 1879 ook de burgerlijke dienst. Dit is eveneens het jaar waarin de eerste postzegels met de landsnaam verschenen. Het gebied werd door Oostenrijk ingelijfd in 1908.

Op 1 november 1906 werd de 1ste postzegel uitgegeven met de landsnaam Bosnien Herzegowina, waarde 5 kronen en met tanding 12½ en ongetand. Pas op 18 augustus 1910 volgde een 2de zegel met gelijk zegelbeeld doch met onderaan de jaartallen 1830-1910. Op de uitgiftedag werd een rode afstempeling gebruikt.

Tussen 4 oktober 1912 en 1914 werd een serie van 21 zegels uitgegeven, verschillend zegelformaat, waarvan 16 met de waarden in heller en 5 in kronen. Dit zijn de Yvert en Michel nummers 64-84. Zij werden uit omloop genomen op 31-12-1917.

Op 15-10-1915 en 19-01-1916 kregen de 5 en 10 heller zegels deze uitgifte een nieuwe waardeopdruk: 7 op 5 en 12 op 10 heller. Dit zijn de Yvert nummers 89 t.e.m.92. Yvert en Michel vermeldt hiervoor extra informatie:

Nr. 89: ook met 1915 op de plaats van 7 heller. **(Y) (M)**

Nrs. 89: 2 types – jaartal/waardeaanduiding – 18/14 mm (I) – 16/14 mm (II). **(M)**

Nrs. 89/90: oplage 89 (299.000 ex), 90 (148:000 ex). **(M)**

Nr. 90: ook 7 heller i.pl.v. 12 heller. **(Y) (M)**

Nr. 90: 4 types – jaartal/waardeaanduiding– 18/14 mm (I) – 16/14 mm (II) – 18/16 mm (III) – 16/16 mm (IV). **(M)**

Nr. 91: 2types – met of zonder punt na heller. **(M)**

Nr. 92: 2types – waardeaanduiding 14 en 16 mm lang. **(M)**

Nrs. 91/92: ook met kopstaande en met dubbele opdruk. **(M)**

Nrs. 91/92: oplage 150.000 ex. **(M)**

BRIEF AFGESTEMPELD EN VERZONDEN " K UND K MILITÄR 28 V 14 FOC P" VANUIT BASTASI (BOSNIË EN HERZEGOVINA) NAAR KOTTIKEN BEI PILSEN EN ER MET EEN GELIJKAARDIGE STEMPEL AFGESTEMPELD. GEFRANKEERD MET TWEE ZEGELS VAN 5 HELLER OP DE ACHTERZIJDE.

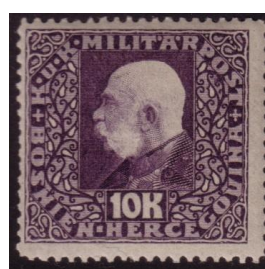
In oktober 1916 werd een nieuwe postzegelreeks met tanding 12½ uitgegeven: 18 stuks (Yvert nummers 97 t.e.m. 114). De 80 en 90 heller (Y109a en 110a) verschenen ook met tanding 11½. Deze zegels waren geldig tot eind maart 1918.

Y 91

Y 104

Y114

Y115

Vóór het einde van WO I volgen nog onderstaande uitgiften :

Uitgiftedatum	Uit omloop	Waarde	Kleur	Tanding	Type	(Y)	(M)	Opmerkingen
09-05-1917 (M)	15-05-1917 (M)	10+2 heller	Zwartbruin	12½	cfr. 100	115	119	Zwarte opdruk
		15+2 heller	Rose		cfr. 102	116	120	
01-09-1918 (M)	Einde WO I	2 heller	Violet	12½	cfr. 65	142	148	Rode opdruk 1918

8. Oostenrijk-Hongarije

Dubbelmonarchie sinds 1867 waarin de 2 landen hun burgerlijke postdienst gescheiden verzorgden. De militaire dienst werd gezamenlijk beheerd. De naam K.U.K. Militärpost verscheen eerst op de postzegels van Bosnië-Herzegovinië. Op 28 april 1915 werden deze 21 zegels voorzien van de schuine opdruk K.U.K. Feldpost. Deze zegels bestaan ook ongetand (**M**) (**Bi**), met FELDPOST kopstaand of dubbel (**M**) (**Bi**) en met rode opdruk (**Bi**).

Y1

Y14

Y21

Y28

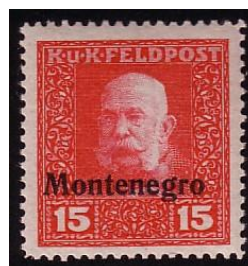
Y46

Vanaf 1 juli 1915 tot 1917 werd een nieuwe reeks van 27 waarden uitgegeven, die ook ongetand bestaan (**M**) (**Bi**) of bedrukt zijn op voor- en achterzijde (**Bi**). De proefdrukken zijn zwart, ongetand en zonder gom (**Bi**). De reeks is bij Yvert en Michel genummerd 22 t.e.m. 48. Beide reeksen behoren tot de algemene militaire postzegels.

GECENSUREERDE AANGETEKENDE BRIEF VERSTUURD OP 13 III 17 VANUIT UZICE
 NAAR ZAGREB EN GEFRANKEERD MET POSTZEGEL VAN OOSTENRIJK-
 HONGARIJE. AANKOMSTSTEMPEL ZAGREB 9 7 MAR 17 10 OP DE KEERZIJDE.

Er werden eveneens postzegels gebruikt met de naam Montenegro en Servië.

Uitgiftedatum	Waarde	Kleur	Tanding	Nr. O-H	(Y)	(M)	(Bi)	Opmerkingen
01-03-1917 (M) (Bi)	10 heller	Blauw	12½	cfr. 28	1	1	OC47	Vertikale opdruk K.U.K. MILIT.-VERWALTUNG MONTENEGRO
	15 heller	Rood		cfr. 30	2	2	OC48	
_-1918 (M)	10 heller	Blauw	12½	cfr.28	3	1	OC49	Horizontale opdruk MONTENEGRO Niet uitgegeven

Voor Servië werd de reeks van Bosnië-Herzegovinië van 1912 op 6 maart 1916 uitgegeven met schuine opdruk SERBIEN en met een horizontale opdruk SERBIEN (nrs. 25 t.e.m. 27 pas in 1914). Beide reeksen werden ook ongetand uitgegeven. Michel vermeld nog dat de 1ste serie reeds werd klaargemaakt in 1914. De 2de reeks bestaat ook met rode opdruk (M). Volgens Billig vind men de zegels met nrs. 8, 9, 11 t.e.m. 16 alsook 19 met een omgekeerde opdruk.

9. Galicië-Bukovine

Deze regio werd in 1849 een provincie van Oostenrijk (personele unie). Er werden na WO I twee postzegels van Oostenrijk met opdruk "C.M.T. met waarde" in een kastje gebruikt. Na WOI werd het gebied verdeeld onder Roemenië en Oekraïne.

Uitgiftedatum	Waarde	Kleur	Tanding	Cfr. nr.	(Y)	(M)	(Bi)	Opmerkingen
28-06-1919 (M)	1 k 20 h op 15 heller	Rood	12½	148 (Oostenrijk)	26	25	023	Opdruk C.M.T. met waarde in kastje
	1 k 20 h op 25 heller	Blauw		150 (Oostenrijk)	27	26	024	

In hetzelfde jaar werd een reeks van 6 takszegels uitgegeven. Hiertoe werden takszegels van Oostenrijk overgedrukt

Waarde	Kleur	Cfr. nr. Oostenrijk	(Y)	(M)
40 h op 15 op 36 heller	Violet	61 taks	4	12
40 h op 20 op 54 heller	Oranje	62 taks	5	13
60 h op 15 op 36 heller	Violet	61 taks	6A	14
60 h op 20 op 54 heller	Oranje	62 taks	7A	15
1 k 20 h op 15 op 36 heller	Oranje	62 taks	9A	16
1 k 20 h op 50 op 42 heller	Bruin	63 Taks	15	17

Er bestaat enige onduidelijkheid betreffende de kleur van de opdruk. Een zwarte opdruk volgens Billig; volgens Yvert & Tellier zijn er zwarte, blauwe of rode opdrukken mogelijk en Michel heeft het over zwartviolet of violette opdrukken en het feit dat zegels met blauwe of rode opdruk proefdrukken zijn.

10. Joegoslavië

In de nasleep van de verdeling van de dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije werd het Koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen, het latere Joegoslavië, gevormd. In de periode 1919-1920 werden postzegels van Bosnië-Herzegovenië met opdruk (geperforeerd vierkant met S.H.S of C.X.C.) gebruikt, uitgiftedatum 06-02-1919.

Y88 (1)

Y92 (2)

Y101 (2)

Y94 (2)

Y102 (1)

Deze zegels bestaan eveneens met omgekeerde opdruk (Y) (M) en met dubbele opdruk (M). Bemerkt de lage oplage voor Yvert nr. 95. Volgens Michel bestaan hiervan vervalsingen. De nummers 94, 98 en 99 bestaan ook met tanding 11½.

Oplage	Waarde	Kleur	Cfr. nr. Bosnië	(Y)	(M)	Opmerkingen
246.450 ex	3 heller	Donkerrood	BC – 66	87	33	Opdruk C.X.C. (2)
383.900 ex	5 heller	Groen	BC – 67	88	34	Opdruk S.H.S. (1)
662.250 ex	10 op 6 heller	Grijs	BC – 68	89	35	Opdruk S.H.S. (1)
239.900 ex	20 op 35 heller	Leikleurig	BC – 74	90	36	Opdruk C.X.C. (2)
244.900 ex	25 heller	Hemelsblauw	BC – 72	91	37	Opdruk S.H.S. (1)
129.900 ex	30 heller	Vermiljoen	BC – 73	92	38	Opdruk C.X.C. (2)
160.000 ex	45 heller	Olijfbruin	BC – 76	93	39	Opdruk C.X.C. (2)
350.000 ex	45 op 80 heller	Bruinrood	BE – 109	94	40	Opdruk C.X.C. (2)
15.000 ex	50 heller	Blauwgroen	BD – 77	95	41	Opdruk S.H.S. (1)
289.000 ex	50 op 72 heller	Donkerblauw	BD – 79	96	42	Opdruk S.H.S. (1) - rood
267.000 ex	60 heller	Lila	BD - 78	97	43	Opdruk C.X.C. (2)
207.600 ex	80 heller	Bruinrood	BE – 109	98	44	Opdruk S.H.S. (1)
257.400 ex	90 heller	Violet	BE – 110	99	45	Opdruk C.X.C. (2)
120.000 ex	3 kronen	Karmijn op groen	BD – 82	101	47	Opdruk C.X.C. (2)
60.000 ex	4 kronen	Karmijn op groen	BF – 113	102	48	Opdruk S.H.S. (1)
60.000 ex	5 kronen	Violet op grijs	BD – 83	103	49	Opdruk C.X.C. (2)
59.800 ex	10 kronen	Violet op grijs	BF – 114	104	50	Opdruk S.H.S. (1)

11. Tsjechoslovakije

Een republiek die ontstond na WO I na het uiteenvallen van de dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije. Van 28-10-1918 tot 28-02-1919 werden Oostenrijkse zegels gebruikt. Daarna werden Oostenrijkse en Hongaarse postzegels voorzien van een opdruk. Op 12 december 1919 werden 4 takszegels van Oostenrijk van 1917 voorzien van schuine opdruk: POSTA CESHOSLOVENSKA 1919. Ze zijn op een beperkt aantal exemplaren gedrukt: nummer 134 op 1250, 135 op 147.000, 136 op 1700 en nummer. 137 op 395.000 exemplaren. Volgens Billig vindt men het nummer 135 ook met omgekeerde opdruk.

12. West-Ukraine

Galicië werd na de verdeling van Polen (1795) een deel van Oostenrijk-Hongarije. Deze provincie van Oostenrijk-Hongarije was in 1918 korte tijd de republiek West-Ukraine. In hetzelfde jaar annexeerde Roemenië Bukovine. Het andere gedeelte werd door Polen bezet in 1919. Op 5 mei 1919 werden 4 Oostenrijkse zegels waarvan 2 takszegels met opdruk uitgegeven. De oplage bedroeg tussen de 20 en 200 exemplaren. De opdruk van de hierbij afgebeelde zegel komt, behalve de dikke horizontale lijn overeen met de in de literatuur gevonden opdruk, het zegelnummer niet.

13. Nawoord

Er wordt hier niet beweerd dat dit de enige gebruikte zegels zijn met de beeltenis van Franz-Joseph I en voorzien van een opdruk. Locale opdrukken zijn niet steeds gemakkelijk te vinden, laat staan hun echtheid van uitgifte en/of gebruik te bevestigen.

Referenties

1. Yvert & Tellier – Michel – Billig catalogi
2. Een portretgalerij van keizerlijk Oostenrijk, door Arjan Keppel, Schotland – Filatelie 05/2009

3. Buitenlandse burelen in het Oosten, door Rudy De Vos – www.postzegelclubleuven.be
4. Where in the World? Door Kenneth A. Wood 1983 (kaarten)